

LASTEKAITSETÖÖ ÕIGUSLIKUD ALUSED*

/Lastekaitsetöötajate põhikoolituse II moodul/

**Täname koolituskava koostamise eest MTÜ Lastekaitse Liitu koostöös Õiguskantsleri Kantseleiga!*

Eesmärk: ülevaade kohaliku tasandi lastekaitsetööd reguleerivast riigisisest ja rahvusvahelisest õigusest.

6. aprill 2017

- 9.30 – 10.00 *Saabumine ja registreerumine*
- 10.00 – 11.30 Lapse õigused, lapse parim huvi (LÖK printsiibid) – *Õiguskantsleri Kantselei laste ja noorte õiguste osakonna esindajad.*
- 11.30 – 11.45 *Kohvipaus*
- 11.45 – 13.15 *Tutvumine.* Lapse vanus ja õiguslik staatus erinevates menetlustes. Laps tsiviilmenetluses. Laps kriminaalmenetluses (süüdistatav, kannatanu, tunnistaja). Laps väärtemenetluses. Teovõime laiendamine.
- 13.15 – 13.45 *Lõuna*
- 13.45 – 15.15 Täitemenetlus. Haldusmenetlus.
- 15.15 – 15.30 *Kohvipaus*
- 15.30 – 17.00 Hädaohus oleva lapse eraldamine perekonnast ja sellega seotud toimingud.

4. mai 2017

- 9.30 – 10.00 *Saabumine ja registreerumine.*
- 10.00 – 11.30 Perekonnaõigus, vanema ja lapse õigussuhe. Vanemate ühine hooldusõigus (isikuhooldusõigus, varahooldusõigus, õigus otsustada lapsega seotud asju). Otsustusõigus. Hooldusõiguse osaline ja täielik lõpetamine ning üleandmine ühele vanemale.
- 11.30 – 11.45 *Kohvipaus*
- 11.45 – 13.15 Hooldusõiguse üleandmine, piiramine, peatamine ja äravõtmine. Vanem kui lapse seaduslik esindaja. Piirangud. Kohtu nõusolekul tehingute tegemine. Suhtlusõigus. Eestkostja ja erieestkostja. Lepitusmenetlus. Lapsrõöv.
- 13.15 – 13.45 *Lõuna*
- 13.45 – 15.15 Kohalik omavalitsus lastega seotud menetlustes (kohtuvälised kokkulepped, kohtuvaidlused). Avalduste ja arvamuste koostamine. Õigus ja kohustus sekkuda eraellu. Eestkostet vajav laps. Ettekirjutus. Esialgne õiguskaitse. KOV eestkostjana. Lapsendamise korraldamine.

15.15 – 15.30 *Kohvipaus*

15.30 – 17.00 Teema jätkub. Kokkuvõtte – lastekaitsetöötaja õigused ja kohustused lapse huvide kaitsmisel.

Iseseisvad tööd:

- Essee teemal „Miks on raske lapse parima huvi väljaselgitamine“ (kahe õppepäeva vahel).
- Kohtule arvamuse koostamine etteantud juhtumist lähtuvalt (peale koolitust, sellele annavad koolitajad tagasiside).

Õpiväljundid:

Koolituse lõpuks õppija:

- Teab lapse õigusi ning lapse parima huvi väljaselgitamise põhimõtteid ja protsessi.
- Teab oma õigusi ja kohustusi lapse huvide kaitsmisel, sh isikuandmete kaitse põhimõtteid koostööpartnerite ja meediaga suheldes.
- Mõistab vanema ja lapse õigussuhte olemust, teab lapse perest eraldamise protsessi õiguslikke aluseid.
- Saab aru enda kui spetsialisti rollist erinevates menetlustes, haldusmenetluse õiguslikest alustest ja kaalutusotsuse tegemise põhimõtetest.
- Teab, millised on kohaliku omavalitsuse kohustused lastega seotud menetlustes ja oskab koostada avaldusi ja arvamusi kohtule.
- Teab kohaliku omavalitsuse kohustusi eestkostjana ning selle teostamiseks vajalikke toiminguid.

Õpiväljundite saavutamise hindamine: iseseisvad tööd, s.h. kohtule koostatud arvamusele annavad koolitajad tagasiside kriteeriumite alusel:

- välja on toodud lapse parima huvi elemendid ja põhimõtted, vajalikud toimingud, seaduslik alus, viited Riigikohtu lahendi(te)le, väljaselgitatud faktid ja analüüs;
- analüüs sisaldab põhjendusi, selgitusi, seoseid, kuidas on jõutud arvamuse (järeldotseni);
- arvamus on vormistatud korrektselt.

Mooduli lõpus väljastatav dokument: osaluse tõend. Juhul, kui osaleja soovib Lastekaitsetöötajate põhikoolituse lõpetada tunnistusega on vajalik, et moodulites osaletakse vähemalt 85% auditoorses töös ning esitatakse kodutööd.

Koolitajad:

Andres Aru ja Kristi Paron – Õiguskantsleri Kantselei laste ja noorte õiguste osakonna esindajad;
Kati Valma – Tallinna Nõmme Linnaosavalitsuse lastekaitse peaspetsialist;
Karina Lõhmus-Ein – vandeadvokaat ja Eesti Advokatuuri perekonnaõiguse komisjoni liige.

Maht: 26 akadeemilist tundi, millest 16 on auditoorne töö seminariruumis ja 10 tundi iseseisev töö kodus.

Õppekava rühm Täienduskoolituse Standardi järgi: sotsiaaltöö ja nõustamine.

Soovituslik materjal osalejale:

- Lapse Õiguste Komitee Üldkommentaar nr 14. (2013). Lapse õigus tema parimate huvide esikohale seadmisele (artikkel 3 par. 1)
<http://www.lastekaitseliit.ee/wp-content/uploads/2011/04/%C3%9Cldkommentaar-nr-14.pdf>
- Aru, A., Paron, K. (2015). Parim huvi. Juridica VI
https://www.juridica.ee/get_doc.php?id=2238
- Lastekaitse seadus. RT I 06.12.2014
<https://www.riigiteataja.ee/akt/106122014001>
- Lapsesõbralik õigusemõistmine – spetsialistide seisukohad ja kogemused. Kokkuvõte. (2015). Euroopa Liidu Põhiõiguste Amet
http://fra.europa.eu/sites/default/files/fra-2015-child-friendly-justice-professionals-summary_et.pdf
- Lapsesõbralik õigusemõistmine – spetsialistide seisukohad ja kogemused. Eesti kokkuvõte. (2015). Euroopa Põhiõiguste Amet
<http://humanrights.ee/seire-2/uuringud/franet/lapsed-ja-oigusemoistmine-eestis-kokkuvote/>
- Lapsesõbralik õigusemõistmine – spetsialistide seisukohad ja kogemused. (2015). Euroopa Põhiõiguste Amet.
http://fra.europa.eu/sites/default/files/child-friendly-justice-professionals1_et.pdf
- Lapsesõbralik kohtupidamine: põhiterminid. Euroopa Põhiõiguste Amet
http://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_child-friendly_justice_key_terms_ee.pdf
- Juhendmaterjal lapsele, kes annab kohtus tunnistusi. Koost.: A. Leps, J. Salla. Justiitsministeerium
http://www.kohus.ee/sites/www.kohus.ee/files/elfinder/dokumentid/tunnistajana_kohtus.pdf
- Lapsed ja justiitsüsteem: lapse õigus olla ära kuulatud. [Video]. Euroopa Põhiõiguste Amet
<http://lasteombudsman.ee/et/lapsed-ja-justiitsusteem-lapse-oigus-olla-ara-kuulatud>
- Täitemenetluse seadustiku kooskõlla viimine põhiseadusega. Õiguskantsleri märgukiri. (2015) (Lapse huvide arvestamine täitemenetluses)
http://oiguskantsler.ee/sites/default/files/field_document2/6iguskantsleri_margukiri_taitemenetluse_seadustiku_kooskolla_viimine_pohiseadusega.pdf
- Vanema hooldusõiguse määramise uuring. (2013.) Tartu Ülikool RAKE
https://riigikantselei.ee/sites/default/files/content-editors/TOF/TOF_uuringud/32_vanema_hooldusoiquse_maaramise_uuring_loppraport.pdf
- Psühholoogilise abi andmine lapsele ja vanema õigused nõustamisprotsessis. Õiguskantsleri seisukoht. (2016). (Lapsevanema esindusõiguse küsimused)
http://oiguskantsler.ee/sites/default/files/field_document2/psuhholoogilise_abi_andmine_lapsele_ja_vanema_oigused_noustamisprotsessis.pdf
- Kas lapsi võib üksi koju jätta: <http://lasteombudsman.ee/et/kas-lapsi-voib-uksi-koju-jatta>
- Kas lapsele võib lasteaeda järele tulla tema alaealine pereliige ja kas lapsel on lubatud iseseisvalt lasteaias käia: <http://lasteombudsman.ee/et/kas-lapsele-voib-lasteaeda-jarele-tulla-tema-alaeline-pereliige-ja-kas-lapsel-on-lubatud>

- Ahas, E. (2015). Kas perest eraldamine on liigne sekkumine perekonnaautonoomiasse või üks lapse huve tagavatest meetmetest? Juridica VI
https://www.juridica.ee/get_doc.php?id=2240
- Noore ja tema vanaema suhtluse toetamine. Õiguskantsleri seisukoht. (2016).
http://oiguskantsler.ee/sites/default/files/field_document2/noore_ja_tema_vanaema_suhtluse_toetamine.pdf
- Tomberg, H. (2015). Suhtlusõigus. Märka last, 2. juuni
<http://ajakiri.lastekaitseliit.ee/2015/06/02/suhtlusoigus/>
- Valma, K., Surva, L., Hääl, H. (2014). Lepitusmenetlus perevaidlustes. Juridica I
<http://www.lepitus.ee/docs/juridica.pdf>
- Hääl, H. (2016). Mis on perelepitus? Märka last, 6. jaanuar
<http://ajakiri.lastekaitseliit.ee/2016/01/06/mis-on-perelepitus/>
- Orav, K. (2016). Lapsega legaalselt välismaale. Märka last, 12. veebruar
<http://ajakiri.lastekaitseliit.ee/2016/02/12/lapsega-legaalselt-valismaale/>
- Laidvee, K. (2016). Lapsed vanemate lepingutes. Märka last, 6. jaanuar
<http://ajakiri.lastekaitseliit.ee/2016/01/06/lapsed-vanemate-lepingutes/>
- Ahas, E. (2016). Elatisvõlgnevuse sissenõudmiseks on kasutusel uued meetmed. Märka last, 13. juuli
<http://ajakiri.lastekaitseliit.ee/2016/07/13/elatisvõlgnevuse-sissenõudmiseks-on-kasutusel-ued-meetmed/>
- Laste hoolekande korraldus valdades ja linnades. Riigikontrolli aruanne Riigikogule. (2013)
<http://www.riigikontroll.ee/tabid/168/amid/557/ItemId/664/language/et-EE/Default.aspx>
- Omavalitsuste tegevus nende eestkostel olevate laste elatisraha sissenõudmisel. Riigikontrolli aruanne Riigikogule. (2016)
<http://www.riigikontroll.ee/tabid/168/amid/557/ItemId/912/language/et-EE/Default.aspx>
- Žurakovskaja-Aru, K. (2015). Lapse õigus vs. võimalus suhelda vangistuses vanemaga – vanglavälisest suhtlemisest ümberpööratuna. Juridica VI
https://www.juridica.ee/get_doc.php?id=2241
- Lastekaitsetöötaja tegevus laste heaolu hindamisel. Õiguskantsleri seisukoht. (2016.) (Etteteatamata kodukülastuse teostamine koos politseiga)
http://oiguskantsler.ee/sites/default/files/field_document2/lastekaitsetootaja_tegevus_laste_heaolu_hindamisel_0.pdf
- Lastekaitse korralduse uuendamise alusanalüüs. (2013). PwC
https://www.sm.ee/sites/default/files/content-editors/Lapsed_ja_pered/lastekaitse_alusanaluus_pwc_2013_27.11_2.pdf
- Asenduskoduteenuse analüüs. (2013). Lasteombudsman
http://lasteombudsman.ee/sites/default/files/asenduskoduteenuse_analuus_0.pdf
- Juhend lastevastase vägivalda ennetamiseks ja vähendamiseks asenduskodudes. (2015). SOS Lasteküla Eesti Ühing
http://www.sm.ee/sites/default/files/content-editors/Lapsed_ja_pered/Asendushooldus/vagivalda_ennetamise_juhis_0.pdf
- Meedia ja lapse õigused. (1999). MTÜ Lastekaitse Liit
<http://www.lastekaitseliit.ee/wp-content/uploads/2012/01/Meedia-ja-lapse-%C3%B5igused.pdf>

- Laste õigused ja isikuandmete töötlemine. (2013). Andmekaitse Inspeksioon
http://www.aki.ee/sites/www.aki.ee/files/elfinder/article_files/Laste%20%C3%B5igused%20ja%20isikuandmete%20t%C3%B6%C3%B6tlemine.pdf
- Abivajavast lapsest teatamine ja andmekaitse. Lasteombudsman
http://lasteombudsman.ee/sites/default/files/IMCE/abivajavast_lapsest_teatamine_ja_andmekaitse_-_juhend_0.pdf